

مروری بر آغازها و اختصارات در زبان فارسی

وسیله انتشارات گیل ریسرچ منتشر شده است، ۱۰۳ هزار مدخل دارد که آغازها و اختصارات را در حوزه‌های مختلف دانش بشر گردآوری کرده است. جان پکستن گردآورنده فرهنگ همگانی اختصارات^۸ در ویرایش دوم که در سال ۱۹۸۶ منتشر شده بالغ بر ۲۷ هزار مدخل را وارد کرده است. منبع دیگر آغازها و اختصارات در کتابداری و اطلاع‌رسانی^۹ است که گردآورنده آن مونتگمری در ویرایش چهارم این اثر ۷ هزار مدخل را فقط در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی گردآوری کرده است. این اثر به وسیله انجمن کتابداران انگلستان در سال ۱۹۹۰ منتشر شده است. بدیهی است که از تاریخ انتشار کتابهای ذکر شده تاکنون تعداد مدخلهای هر یک از این منابع افزایش یافته، ولی همان‌گونه که اشاره شد، تعداد این واژه‌ها در زبان فارسی چندان زیاد نیست. شاید دلیل اصلی این امر، که زبان‌شناسان باید درباره آن اظهار نظر کنند، ساختار زبان فارسی است. همچنین احتمالاً چون تعداد این واژه‌ها اندک بوده، در هیچ منبع واحدی گردآوری و منتشر نشده‌اند.

کلماتی مانند چوکا، آ. سه. آن، استینفو و غیره را در مواردی در هیچ فرهنگ لغتی نمی‌توان یافت و اغلب معنای روشن و مستقلی ندارند.

عادی هر یک نسبت به میزان اطلاعات خود تعبیری از آن واژه‌ها دارند. استفاده از آغازها و اختصارات سابقه‌ای دیرینه دارد. «سربازان رومی استانداردهایی را حمل می‌کردند که با حروف SPQR برای نشان دادن «سنا و مردم رم»^۶ کنده‌کاری شده بود. آنان در شهر یهودا علامتی را که روی آن آغازه INRI (عیسی نصرانی، پادشاه یهودیان) درج شده بود با میخ به صلیب نصب کرده بودند.^۷ با توجه به سابقه دیسریه در استفاده از آغازها و اختصارات معلوم می‌شود که تعداد آنها در زبانهای لاتین بسیار زیاد و در زبان فارسی اندک است. برای آشنایی بیشتر با حجم این قبیل واژه‌ها در زبانهای بیگانه کافی است به چند منبع اشاره کنیم: ویرایش چهارم «فرهنگ آغازها و اختصارات» که توماس و کراولی آن را گردآوری کرده‌اند و در سال ۱۹۷۳ به

مقدمه. روزانه دهها بلکه صدها جمله نظیر جملات ذیل را در مطبوعات می‌خوانیم: «در نشست نخست این همایش... تعدادی از مسئولان ایرنا، ... و نماینده ایران در فائو نیز شرکت داشتند.»^۱ «ارتش مالزی با نظامیان کشورهای آ. سه. آن همکاری می‌کند.»^۲ «پکا در راه است.»^۳ «استینفو و خدمات تحویل مدارک.»^۴ «۱۴۰ هزار تن کاغذ امسال در چوکا تولید می‌شود.»^۵ کلماتی مثل چوکا، آ. سه. آن، استینفو و غیره را در مواردی در هیچ فرهنگ لغتی نمی‌توان یافت و اغلب معنای روشن و مستقلی ندارند. گاهی بر سر در بعضی شرکتها و کارخانه‌ها یا روی خودروها می‌بینیم که کلمات و حروفی مثل پ. ت. ت. ت. ت. ت. اتکا، تکتا، نداجا، بهی نزاچا، و نظایر آنها درج شده است که توجه افراد کنجکاو را به خود جلب می‌کند. همچنین هنگام گوش دادن به سخنرانیهای علمی یا اخبار و برنامه‌های مختلف رادیو و تلویزیون واژه‌هایی نظیر ناتو، گات، ناسا، اوپک و غیره را می‌شنویم که معنی دقیق آنها تنها برای اهل فن روشن است و افراد

* عضو هیأت علمی گروه کتابداری دانشگاه

تهران

استفاده از آغازها و اختصارات سابقه‌ای دیرینه دارد.

تعریف و شیوه ساخت. برای روشن شدن مفهوم واژه‌های آغاز و اختصار تعریف آن دو را که در اصطلاحنامه کتابداری^{۱۰} آمده است در اینجا درج می‌کنیم:

اختصار^{۱۱} «شکل کوتاه شده یک کلمه یا عبارت مکتوب است که ... به جای تمام کلمه یا عبارت به کار می‌رود و معمولاً با حذف حروفی از مجموع حروف کلمه یا عبارت مورد نظر به دست می‌آید. مثلاً ص.ع. به جای صفحه عنوان.» (اصطلاحنامه کتابداری؛ ص ۷).

آغاز^{۱۲} «کلمه‌ای [است] که با استفاده از نخستین حروف کلمات پی‌درپی نام یک سازمان درست می‌شود مانند یونسکو (Unesco) برای United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization و فرق آن با اختصارات یا نشانه‌های کوتاه این است که در اینجا حروف آغازین، یک کلمه را تشکیل می‌دهند و حال آنکه در اختصارات هر حرف به تنهایی تلفظ می‌شود. مثل ب. ث. ژ. (همان؛ ص ۳-۲).

تفکیک در تعریف اختصار و آغاز می‌تواند صبغه فرهنگی نیز داشته باشد. مثلاً انگلیسی زبانها CIA را سی. آی. ا تلفظ می‌کنند و حال آنکه در فارسی آن را سیا می‌خوانیم. یعنی در انگلیسی اختصار و در فارسی آغاز تلقی می‌شود. همچنین FAO که در انگلیسی اف. ا. او و در فارسی فائو خوانده

می‌شود.

با توجه به تعریفهای فوق معلوم می‌شود که اختصار و آغاز هر دو از حرف یا حروف آغازین کلمه یا کلماتی تشکیل می‌شوند که در آغاز، این حروف کلمه‌ای را می‌سازد که خواننده و تلفظ می‌شود و مثل اختصار تنها چند حرف جدا از هم نیست.

آغازها و اختصارات به طرق مختلف ساخته می‌شوند: ۱) گاهی با کنار هم قراردادن نخستین حرف از هر کلمه ساخته می‌شوند. مثل مجدا (مجله جامعه دندانپزشکی ایران) و ه. ش. (هجری شمسی)؛ ۲) گاهی با کنار هم قرار دادن بیش از یک حرف از هر کلمه ساخته می‌شوند، مانند هوانیروز (هواپیمایی نیروی زمینی) یا جنگال (جنگهای الکترونیکی)؛ ۳) آغازها گاهی حرف یا حروفی دارند که از هیچ کلمه معینی گرفته نشده‌اند؛ برای مثال در «فپا» برای «فهرست‌نویسی پیش از انتشار» که کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ابداع کرده است، برای حرف «ی» هیچ مرجعی وجود ندارد و به نظر می‌رسد این حرف را صرفاً برای تلفظ شدن به آن کلمه اضافه کرده‌اند شاید هم آن را از انتهای کلمه فهرست‌نویسی گرفته باشند؛ ۴) گاهی در یک آغاز هیچ حرف و نشانه‌ای از کلمه یا کلمات موجود در شکل کامل عبارت دیده نمی‌شود؛ مثلاً در «امکان» تعداد این واژه‌ها در زبان فارسی چندین برابر زیاد نیست. شاید دلیل اصلی این امر، ساختار زبان فارسی است.

که آغاز «اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف کارگران ایران» است هیچ حرف یا حروفی از کلمات «تعاونیهای مصرف» دیده نمی‌شود. بعلاوه، به نظر می‌رسد حرف «ن» در «امکان» را از انتهای کلمه «ایران» گرفته‌اند.

اغلب کلمات و حروفی مانند در، از، و ... که در شکل‌گیری آغازها یا اختصار نقشی ندارند از آنها صرف نظر می‌شود، مثل «حرکت» (حسن رفتار و کردار ترافیک) و ق. م. (قبل از میلاد).

فایده و ضرورت. پویایی و تحول یکی از نشانه‌های هر زبان زنده است. در همه زبانها همواره واژه‌هایی متولد می‌شوند، مدتی به حیات خود ادامه می‌دهند و در نهایت، دیر یا زود می‌میرند و از بین می‌روند و آثار آنها را تنها در فرهنگها و اصطلاحنامه‌ها می‌توان یافت. آغازها و اختصارات هم همین خاصیت را دارند. مادامی که عناصر تشکیل دهنده آنها، مثل سازمانها و مؤسسات موجودند و به فعالیت خود ادامه می‌دهند این‌گونه واژه‌ها هم هستند و به کار برده می‌شوند. در غیر این صورت، کاربرد خود را از دست خواهند داد؛ برای مثال، یک شرکت خصوصی به نام «شرکت نرم‌افزار و سخت‌افزار ایران» که آغاز آن «نوسا» است چنانچه به هر علتی و در هر عصری به فعالیت خود خاتمه دهد، واژه «نوسا» نیز مفهوم خود را از دست خواهد داد.

مسلم است گردآوری، سازماندهی، حفاظت و اشاعه اطلاعات از جمله وظایف کتابداران و دست‌اندرکاران علم

اطلاع‌رسانی است تا به این طریق از فرار، مرگ و میر و نابودی آنها پیشگیری شود. آغازها و اختصارات موجود در هر زبان بخشی از اطلاعات و دانش یک جامعه و تمدن را تشکیل می‌دهد. در این مقاله سعی بر این است که تعدادی از آغازها و اختصارات موجود در زبان فارسی، که نگارنده بالغ بر پانصد عدد از آنها را گردآوری کرده است، معرفی شود و امید است این اقدام سبب شود تا خوانندگان و علاقه‌مندان گرامی نگارنده را در گردآوری هر چه بیشتر این واژه‌ها یاری رسانند.

استفاده از آغازها و اختصارات در ارتباط کلامی و نوشتاری موجب سرعت عمل و صرفه‌جویی در نوشتن، خواندن، کاغذ و وقت می‌شود. مثلاً برای نوشتن «اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف کارگران ایران» که متشکل از شش کلمه و ۳۷ حرف است هم‌جا و هم‌وقت بیشتر لازم است تا نوشتن آغاز «امکان» که تنها یک کلمه و شامل پنج حرف است. همچنین برای خواندن عبارت «شماره استاندارد بین‌المللی کتاب» که آغاز آن «شابک» است وقت بیشتری صرف می‌شود و شنیدن آن، بخصوص اگر تکرار شود، برای شنونده خسته‌کننده است تا ادای آغاز آن؛ یا

اختصار و آغاز، هر دو از حرف یا حروف آغازین کلمه یا کلماتی تشکیل می‌شوند که در آغاز این حروف کلمه‌ای را می‌سازند که خواننده و تلفظ می‌شود و مثل اختصار آنها چند حرف جدا از هم نیستند.

«پست و تلگراف و تلفن» که اختصار آن «پ.ت.ت» است و «شیمیایی، میکروبی، رادیواکتیو» که اختصار آن «ش.م.ر» است بنابراین آگاهی و استفاده از آغازها و اختصارات مزایایی دارد: ۱) می‌تواند ما را در یادداشت‌برداری از سخنرانیها کمک کند تا اگر سخنران از شکل کامل کلمات استفاده می‌کند با درج شکل اختصاری یا آغاز آن در یادداشت‌برداری عقب‌نمانیم و از نوشتن خسته نشویم یا اگر سخنران از شکل کوتاه شده کلمات استفاده می‌کند سخنرانی را بفهمیم؛ ۲) در خواندن مستون و در برخورد با آغازها و اختصارات چشم انسان کلمات کمتری را می‌بیند و بنابراین به ما کمک می‌کند تا سریعتر بخوانیم و بهتر درک کنیم؛ ۳) در نگارش مقاله یا هر مطلبی وقت کمتری برای نوشتن و حروف‌چینی صرف می‌شود و جای کمتری اشغال خواهد شد و مقاله با تکرار کلمات و عبارات عریض و طویل، طولانی به نظر نخواهد آمد. به کلامی دیگر، دانستن و به‌کارگیری آغازها و اختصارات فرایند ارتباط‌گفتاری و نوشتاری و تفهیم و تفاهم را تسریع و تسهیل می‌کند.

برخی از آغازهای معنادار و با مسماء. پیش از این گفته شد که بیشتر اختصارات و آغازها معنای روشن و مستقلی ندارند و دلیل این امر آن است که اختصارات و آغازها از کنار هم گذاشتن حروفی که از دو یا چند کلمه گرفته شده‌اند تشکیل می‌شوند. در این میان آغازه‌هایی را می‌توان شناسایی

گرده‌آوری، سازماندهی، حفاظت و اشاعه اطلاعات از جمله وظایف کتابداران و دست‌اندرکاران علم اطلاع‌رسانی است تا به این طریق از فرار، مرگ و میر و نابودی آنها پیشگیری شود.

کرد که معنا و مفهوم دارند و گاهی هم معنا و مفهوم آنها با کلمات تشکیل دهنده آنها ارتباط معناداری دارد. در اینجا دربارهٔ تعدادی از این آغازها و معنا و مفهوم آنها بحث خواهیم کرد:

۱. هما (هوایمایی ملی ایران): هما در لغت به معنای شاهین، عقاب، باز است که شنیدن نام آن قدرت، دقت، توانایی، تیزی، سعادت و مناعت‌طبع را به شنونده القا می‌کند. استفاده از نقش هما بر روی بدنهٔ هواپیماها و بلیت‌ها و وسایل و تجهیزات شرکت هوایمایی ملی ایران ویژگیهای گفته شده را ناآگاهانه به مسافران القا می‌کند.

۲. حرکت (حسن رفتار و کردار ترافیک): ترافیک، مظهر جنب و جوش و حرکت است و نمی‌توان از ترافیک صحبت کرد و در آن به حرکت، توجه نداشت. حرکت، در عین حال ضد ترافیک درمانده و راه‌بندان و ایستایی است و با حرکت، جنب و جوش و ادامه دادن راه منظور می‌شود.

۳. شارح (شبکه اطلاع‌رسانی حوزه): شارح در فرهنگهای لغت به معنای شرح‌دهنده و بیان‌کننده و کسی که کتاب یا مطلبی را شرح دهد و مشکلات آن را تفسیر کند، آمده است. بدیهی است هدف هر نظام و شبکه اطلاع‌رسانی، اشاعه اطلاعات و

آغازها و اختصارات موجود در هر زبان بخشی از اطلاعات و دانش یک جامعه و تمدن را تشکیل می‌دهند.

رساندن آن به دست اهل فن است. در این زمینه شارح، آغازه مناسبی است برای شبکه اطلاع‌رسانی حوزه.

۴. امکان (اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف کارگران ایران): کارگران بازوی توانای کار و تولید هستند و با به‌کارگیری علم و فن‌آوری و هوش و توان خود غیرممکنها را ممکن می‌سازند و امکان می‌آفرینند.

۵. سمت (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها): این سازمان مسئولیت تدوین کتابهای درسی در شاخه علوم انسانی برای دانشگاهها را برعهده دارد و با بهره‌جویی از توان علمی استادان

رده‌بالای دانشگاهها این مهم را به انجام رسانده به آموزش عالی در شاخه خود سمت و جهت می‌بخشد.

برخی از آغازها و اختصارات زبان فارسی. آغازها و اختصاراتی که در زبان فارسی به کار می‌روند دو دسته‌اند: دسته اول برگرفته از واژه‌های لاتین بوده و در واقع حروفی از این واژه‌ها به فارسی آوا نگاری شده‌اند، مثل: اوپک (سازمان کشورهای صادرکننده نفت)، سی‌پی‌یو (دستگاه پردازشگر مرکزی)، فائو (سازمان خواربار کشاورزی جهانی)، کاملیس (کنفرانس کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان)، گات (قرارداد عمومی تعرفه و تجارت)، ناتو (سازمان پیمان آتلانتیک شمالی)، ویدئو (دستگاه نمایش تصویر)، یونیدو (سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل متحد) و غیره. تعداد این گروه از آغازها

و اختصارات در زبان فارسی - که البته مورد نظر نگارنده نیست - نسبتاً زیاد است. ولی آن دسته از آغازها و اختصارات که منشأ فارسی دارند و از حروف آغازین کلمات فارسی ساخته شده‌اند کم است. تلاش بر این است که با معرفی این‌گونه آغازها و اختصارات استفاده از آنها را تشویق و به‌کارگیری آنها را متداول سازیم. در زیر تعدادی از این‌گونه آغازها آمده است. برای تهیه این سیاهه به منابع گوناگون از متون مختلف گرفته تا علایم روی خودروها و سر در کارخانه‌ها و شرکتها توجه شده است و هر کدام از مدخلها دست کم در یک منبع به طور رسمی به کار رفته است:

استفاده از آغازها و اختصارات در ارتباطات کلامی و نوشتاری موجب سرعت عمل و صرفه‌جویی در نوشتن و خواندن، کاغذ و وقت می‌شود.

آزفا آموزش زبان فارسی

۱۱۱ امداد اتومبیل ایران

اتکا اداره تدارکات کادر ارتش

اصفا اصطلاحنامه فرهنگی فارسی

اکتا انجمن کتابداران ایران

امکان اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف کارگران ایران

بج به‌کار برید به جای

ب م ا بانک ملی ایران

بهمی نژاجا بهداری نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

بی تا بدون تاریخ انتشار

بی تا بدون ناشر

پ ت ت پست و تلگراف و تلفن

پش مر پشتیبانی مرکز

پ ق نژاجا پشتیبانی قرارگاه نیروی زمینی ارتش جمهوری

اسلامی ایران

پنها پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران

پورا پوست و روده ایران

پی ال پی پخش لوازم پیکان

تاکا تولید ادوات کشاورزی اراک

ت ت ت تاکسی تلفنی تهران

تکتا تحقیق، کاوش و تولید وسایل الکترونیک

توانیر تولید و انتقال نیرو

ج ا جمهوری اسلامی ایران

جام جامعه اسلامی مهندسين

جنگال جنگهای الکترونیکی

چاپخش چاپ کردن و پخش کردن

چوکا چوب و کاغذ ایران

حرکت حسن رفتار و کردار توافیک

حماس حرکت مقاومت اسلامی

داهس دایره عقیدتی و سیاسی

- دافوس دانشکده فرماندهی و ستاد
 رافع رشد استعداد‌های فرزندان علی (ع)
 رجا راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران
 رض رضی الله عنه
 رگ رجوع کنید به
 ره رحمة الله علیه
 ژاجا ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران
 ساتکاب ساخت و تهیه کالای آب و برق (شرکت سهامی)
 ساج سیستم اطلاعات جغرافیایی
 ساصد سازمان صنایع دفاع ملی
 ساهس سازمان عقیدتی و سیاسی
 ساف سازمان آزادیبخش فلسطین
 سانجا سازمان نقشه‌برداری جمهوری اسلامی ایران
 ساواک سازمان امنیت و اطلاعات کشور
 ساها سازمان ارتباط هوایی ارتش
 س ج ۱۱ سیمای جمهوری اسلامی ایران
 سماجا ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران
 سمپاد سازمان ملی پرورش استعداد‌های درخشان
 سمت سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها
 سوپا ساخت وسایل پزشکی ایران
 سها سرنگ هلال ایران
 شابک شماره استاندارد بین‌المللی کتاب
 شایم شماره استاندارد بین‌المللی مجلات (پاییندها)
 شاجا شهرستانی جمهوری اسلامی ایران
 شارح شبکه اطلاع‌رسانی حوزه
 ش م ۱ شرکت مخابرات ایران
 ش م ر شیمیایی، میکروبی، رادیواکتیو
 ش م ه شیمیایی، میکروبی، هسته‌ای
 شنب شماره نظام پزشکی
 ص.ع صفحه عنوان
 صها صنایع هواپیمایی ایران
 ع علیه‌السلام؛ علیها‌السلام؛ علیهما‌السلام؛ علیهم‌السلام
 ع.پ.خ.ب.د علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
- ع س عقیدتی - سیاسی
 فرسا فرآورده‌های ساختمانی
 فیپا فهرست‌نویسی پیش از انتشار
 ق.آ.د.ک قانون آیین دادرسی کیفری
 ق.آ.د.م قانون آیین دادرسی مدنی
 ق.ا. قانون اساسی
 ق.ت. قانون تجارت؛ قانون تعزیرات
 ق.ح.ق. قانون حدود و قصاص
 ق.د.ک.ا قانون دادرسی و کیفر ارتش
 ق.ک.ع قانون کیفر (مجازات) عمومی
 ق.م.ا. قانون مجازات اسلامی
 ق.م.ع. قانون مجازات عمومی
 ق.م.م. قانون مسئولیت مدنی
 کاپا کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ایران
 کاجیران کارخانجات چرخ خیاطی ایران
 کاد کار و دانش
 کما کارخانجات مخابرات ایران
 لجمن لبه جلوی منطقه نبرد
 ماجد مؤسسه انتشارات جهاد دانشگاهی
 ماه مرکز انرژی هسته‌ای
 مترا شرکت مهندسی مشاور توسعه راه‌آهن ایران
 متن مرکز تحقیقات نیرو
 مجدا مجله جامعه دندانپزشکی ایران
 مشانیر مهندسی مشاور نیرو
 نداجا نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
 نزاجا نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران
 نک نگاه کنید به
 نما نظام مبادله اطلاعات علمی - فنی
 نوسا (شرکت) نرم‌افزار و سخت‌افزار ایران
 نوهد نیروهای ویژه هوایرد
 نهاجا نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
 هواینروز هواپیمایی نیروی زمینی
 ی د یادداشت دامنه

پیشنهاد. فوایدی که برای استفاده از آغازه‌ها و اختصارات در صفحات پیشین بر شمرده شد انکارناپذیر است. به همین لحاظ انتظار می‌رود استفاده از آنها، همان‌طور که در زبانهای لاتین رایج

است در زبان فارسی نیز روز به روز افزایش یابد. آنچه به دنبال می‌آید جنبه پیشنهادی دارد و متولیان و مسئولان سازمانهایی که اسامی آنها درج شده می‌توانند آغازه‌های پیشنهادی را

بپذیرند یا در آنها تغییر دهند یا کلاً آنها را مردود بدانند. آغازه‌ها یا اختصارات پیشنهادی در مقابل آنها درج شده است؛ پیشنهادها برای بعضی از مدخلها بیش از یکی است:

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی	آب // آزبات	سازمان تعاون مصرف شهر و روستا	ستم شور
اتحادیه خبرنگاران ورزشی نويس آسيا	اخونا	سازمان حج و زیارت	سحوز / ساحوز
اداره ثبت اسناد و املاک	اٹاوا	سازمان سنجش آموزش کشور	ساساک / ساسناک
انجمن روزنامه‌نگاران مسلمان	ارم / ارنم	سازمان عمران کرمان	ساعک
انجمن صنفی روزنامه‌نگاران	اصر / انصر	سازمان نقشه برداری کشور	سنبک / سانبک
انجمن صنفی مطبوعات	اصم / انصم	شرکت ملی گاز ایران	شمگا
انستیتو پاستور ایران	اپا	صندوق بین‌المللی پول	صبپو / صبپو
بانک مرکزی ایران	پاما	کمیته ملی المپیک	کمال
بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی	بموجا	گمرک جمهوری اسلامی ایران	گجا
جمعیت مؤتلفه اسلامی	جما / جماس	مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام	متماد
خبرگزاری جمهوری اسلامی	خجا / خیجا	مرکز توسعه صادرات ایران	متصا / متوصا
سازمان امور اداری و استخدامی کشور	س ااک	مرکز تهیه و توزیع کالا	متوتا / متوتک
سازمان بنادر و کشتیرانی	سبوک / سابوک	مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع	متجوم
سازمان بهزیستی کشور	سبک	نیروگاه اتمی بوشهر	ناب
سازمان تأمین اجتماعی	ستا / ساتا		

یادداشتها:

۱. (روزنامه ایران؛ شنبه ۱۶/۱۲/۷۶، ص ۱).
۲. (ضمیمه اطلاعات؛ چهارشنبه ۱۶/۱۲/۷۶، ص ۱).
۳. (جهان کتاب؛ سال سوم، ش ۳ و ۴، بهمن ۱۳۷۶، ص ۳).
۴. (فصلنامه کتاب؛ دوره هشتم، ش ۱ و ۲، بهار و تابستان ۱۳۷۶، ص ۱۰۲).
۵. (مهمبری؛ یکشنبه ۲۲/۵/۷۴).
6. Senate and People of Rome

- reference handbook of British usage; compiled and edited by Alan C. Montgomery, 4th ed., London: The Library Association, 1990.
۱۰. سلطانی، پوری و فروردین راستین؛ اصطلاحنامه کتابداری؛ ویرایش دوم، تهران: کتابخانه ملی ایران، ۱۳۶۵.
11. abbreviation
12. acronym
- (SPQR)
7. Acronyms and Initialisms Dictionary; edited by Ellen T. Crowley and Robert C. Thomas; 4th ed., Detroit, Michigan: Gale Research, 1973. p.10.
8. Everyman's Dictionary of Abbreviations; by John Paxton; 2nd ed., London: J. M. Dent, 1986.
9. Acronyms and abbreviations in Library and Information Work: a